

Sessizlik Dili Üzerine

On the Language of Silence

ÖZET

Bu araştırmada, iletişimin sadece konuşma eylemiyle sınırlı olmadığı ve sessizliğin iletişimdeki önemi amaçlı örneklem kullanılmıştır. Aynı zamanda çeşitli iletişim araçlarının yanı sıra beden dilinin ve sessiz kalma anlarının da iletişimdeki rolü incelenmeye çalışılmıştır.

Çalışmanın amacı, sosyal iletişimde insanlar arasında sadece sesli konuşma aracının olmadığı, sessizliğin etkili bir araç olarak kullanıldığının ortaya konulmasıdır. Sessizlik dilinin kullanımını toplumdaki topluma da değişiklik göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Toplumsal Dilbilimi, Sessizlik Dili, İşaret Dili, İletişim

ABSTRACT

The present article aimed to exemplify the importance of silence in communication by highlighting that communication is not limited to the act of speaking alone, also endeavored to examine how body language, along with various communication tools, and moments of silence contribute to communication.

The purpose of the study was to emphasize that in social communication, verbal speech alone is not the sole means of communication among individuals and silence is utilized as an effective tool. This phenomenon varies in its role across different societies.

Keywords: Sociolinguistics, Silence Language, Sign language, Communication

Cihan Hüseyin Muhammed ¹

How to Cite This Article

Hüseyin Muhammed, C. (2025).
“Sessizlik Dili Üzerine”

International Social Sciences
Studies Journal, (e-ISSN:2587-
1587) Vol:11, Issue:1; pp:74-79.

DOI:

<https://doi.org/10.5281/zenodo.14742008>

Arrival: 19 November 2024

Published: 30 January 2025

Social Sciences Studies Journal is
licensed under a Creative
Commons Attribution-
NonCommercial 4.0 International
License.

GİRİŞ

Günlük hayatımızın karmaşası içinde, iletişim genellikle sözlü veya yazılı anlatım odaklıdır. Ancak sessizlik de bir dil formudur ve çoğu zaman gözardı edilir. Çalışmamızda, sessizlik dilinin gücünü ve etkilerini keşfetmeye odaklanacağız. Sessizlik, iletişimde derin anlamlar taşıyan, duygusal bağlantıları güçlendiren ve bazen sözle ifade edilemeyenler için zengin bir araç olabilir. Sessizlik dilini anlamak ve kullanmak, iletişim becerelerimizi zenginleştirebilir ve karşılaştırdığımız çeşitli durumlarda daha derin bir anlayış geliştirmemize yardımcı olabilir.

SESSİZ DİLİN TANIMI

Aristoteles’in insanı “konuşan hayvan” olarak gören bakış açısından hareketle Friedrich Nietzsche, dili dille aşmak için susma kabiliyetinin merkezî bir rol oynadığını belirterek yeni bir konuşma yolu bulmuştur. (Özcan: 2022)

Türkçe Sözlük’e göre susma, “susmak işi”dir. Susmak sözcüğü şöyle açıklanmıştır:

- ✓ Konuşmasını kesmek veya konuşmaktan kaçınmak;
- ✓ Ses veya gürültüyü kesmek, ses ve gürültü yapmamak;
- ✓ Mec. Etkisini göstermemek, tepki göstermemek. (TDK, 2005: 1822).

Susma, toplumsal iletişimin konuşmayla ilgili, durgun ve çok anlamlı, bazı durumlarda konuşmanın işlevlerini yüklenebilen bir işlevidir. Bu halde susmak, olumlu veya olumsuz diye ayrılmaz, bağlam içerisindeki yerine göre değerlendirilir, Susmak sözcüğüyle ilgili deyim ve atasözlerinin birkaçının anlamını gözden geçirelim:

“Büyükler konuşurken küçükler susar.”(ahlaklı bir davranış).

“Sükut ikrardan gelir.” (söylenenleri kabul etme).

“Söz gümüşse sükût altındır.” (edimsellik amaç).

“Nasıl olsa anlamazlar; konuşmaya deymez.” (bilerek susma).

“Türkçe Sözlük’te “sessizlik” sözcüğünün iki anlamı yer almaktadır. 1. Sessiz olma durumu 2. Ortalıkta gürültü olmama durumu, sükût.”(Türkçe Sözlük, 2005: 1741).

Ses, kulağın duyabildiği, ciğerlerden gelen havanın ses yolunda yaptığı titreşim olarak fiziksel bir olaydır. Sesin olmayışı, sessizlik durumu bir taraftan doğayla, diğer taraftan insanlarla olan bağın kesildiğini gösterir.

¹Öęr. Gör. Zahu Üniversitesi, İnsani Bilimler Fakültesi, Türk dili Bölümü, Irak. ORCID: 0 009-0009-2493-8216

“Salonda tıs yok.Sinek uça kanat sesi duyulacak.” (Nesin,1997:158).

“Yusuf Efendi, -Ne diyorsunuz ağalar?...dedi. Ses yok...” (Nesin, 1997: 21).

“Yemek ağır bir sükût ile bitdi.”(Uşaklıgil, 1939: 34).

“Susmanın konuşma eyleminin karşısında değil, yanında yer aldığı, belli durumlarda ona yardımcı olma görevini üstlendiği söylenebilir. Fakat susma, konuşmanın taşıdığı tüm işlevleri yerine getiremez. İletişimde dil dışı araçları inceleyen G.V. Kolşanskiy’in belirttiği gibi : “İletişimde tüm dil dışı faktörler yardımcı, dil ise temel rol oynar; ayrıca dilin bildiriye iletmek için her zaman kendi araçlarını kullanma olasılığı vardır.” (Hacizade,2008:5).

“Suskunluk, içe kapanma ve özgüvenden yoksun olma anlamlarının yanı sıra, sosyolojide “toplum düzeyinde suskunluk hali”, felsefede “bireyin bir sırrı saklaması, o bilgiyi açığa çıkarmaması, ifşa etmemesi ve kendine sakladığı bu bilgiyle içine dönmesi” olarak tanımlanmaktadır.” (Çakıcı, 2007).

Başkan, insanoğlunun ‘doğuştan gelen bir dil yetkinliği’ne sahip olduğunu, insanın konuşmasının değil de konuşmamasının kuraldışı olduğunu söyler.(Başkan, 2003: 88).

“Göstergebilim oldukça geniş açılımlara sahip ve pek çok bilim dalını kapsamakta ya da pek çok bilim dalının araştırma kapsamına girmektedir. Sessizlik, henüz uygun sözcüklerin bulunmadığı, açığa çıkarmak amacıyla sorguladığımız yerdedir.Bu sorgulama dilin içinde, dilin tam merkezinde gerçekleşir. Sessizliğe vücut vermek, ona varlık kazandırmak amacıyla dile yönelir, dilin içinde ve dilin amacı doğrultusunda eşsiz kelimeler bulmaya doğru yönlendiriliriz ve sessizliği ancak bu şekilde sonlandırırız.” (Kaya, 2018:219).

Dilbilimcilerin Sessizlik Dili Hakkındaki Görüşleri

Noam Chomsky, sessizliği anlamlı ve bir dilin temel bir ögesi olarak görmüş, dilin sadece kelimelerden ibaret olmadığını vurgulamıştır. Başka bir deyişle, sessizlik, dilin sadece sesli unsurlarla sınırlı olmadığını belirtir.

Ferdinand de Saussure, dilin yapısını incelediğinde, sessizlik ile sesli unsurlar arasında ilişkiyi anlamaya çalışmış ve bu konuda dilin yapısını anlamaya gösterge kavramı, farklılık ilkesi ve dizimsel de eşzamanlı yapılar gibi yönelik önemli katkılarda bulunmuştur.

Edward Sapir’in dilbilimsel çalışmalarında, dilin kültürle derin bir bağlantısı olduğunu belirterek sessizliğin kültürel bağlamdaki rolünü vurgulamıştır. (Sapir. E: 2003)

Sessiz Dil’in Tarihçesi

Sessizlik, antropoloji, psikodilbilim ve iletişim söyleminde 1970’lerin başlarından itibaren Basso (1970), Bruneau (1973), Noel-Neumann (1974) gibi araştırmacıların çalışmalarıyla önemli bir tema hâline geldi; bu çalışmalar, sessizliğin karmaşık anlamına dair içgörüler sunmuş ve daha fazla araştırma taahhüdüne çağırmıştır. 1980’lerde, sessizlik bir iletişim reddi ifadesi olarak giderek artan bir farkındalıkla görülmeye devam edildi. (Wardhaugh,1985; Bao, Dat.2014:10).

Sessizlik, zihinsel alanda bir boşluk açma dili olabilir; rahatlama için bozulmaya olan ihtiyaç gibi. İnsanlar zaman zaman diğerlerinin konuşmalarından arınmak için mola almalıdır, zihinsel alanı yenilemek, beyin gücünü yeniden kazanmak ve taze fikirler üretmek için.

İletişimde bir durak, birinin şeyleri sindirmesi ve düşünmesi için iç zaman olarak hizmet edebilir ve sessizlik aynı zamanda bir ses olabilir, "Sadece bir şey söyleyerek bir şeyi ifade edebilir.” (Bao ve Dat, 2014:10-11).

Sessizlik, kalıcı bir özellik olarak, bir kişinin kişiliğinin bir parçası olarak ya da durumsal davranış olarak tanımlanabilir ki bu da koşullardaki değişikliklerden kaynaklanır.

Sessizlik, net bir motivasyon suçu olarak karşı durma, itiraz, anlaşmazlık, düşünme gibi amaçlarla anlamlı bir iletişim stratejisi olabilir veya anlamsız olabilir. Basitçe Jaworski ve Sachdev’in (1998) ifade ettiği gibi “gürültüsüzlük” anlamına gelebilir. (Bao ve Dat, 2014: 11).

Bruneau(1973) tarafından çeşitli rollerine bağlı olarak, sessizlik psikodilbilimsel sessizlik, etkileşimli sessizlik ve sosyokültürel sessizlik olmak üzere üç forma ayrılmıştır.

Sessizlik türleri

Psikodilbilimsel sessizlik, konuşmanın içine ek anlam dahil etmek ve çözme sürecine yardımcı olmak amacıyla konuşmanın tereddüt veya kesintiye uğraması anlamına gelir. Bu da yazıda noktalama işlevine oldukça benzer bir şekilde gerçekleşir.

Etkileşimli sessizlik, dikkat çekmek, düşünce, yorum ve değerlendirme için başkalarında kullanılır. Düşünce için alan sağlamak, takdirle cevaplar almak ve hatta ilişkinin daha fazla gelişimini sağlamak veya önlemek için kullanılabilir.

Sosyokültürel sessizlik, bir toplum içindeki iletişim kültürü desenlerinin bir parçasıdır ve kullanım bağlamına bağlı olarak çeşitli iletişim işlevlerine sahip olabilir. Bu kabul etme, saygı gösterme, protesto etme, güç gösterme ve diğer sosyal tutumları sergileme gibi çeşitli iletişim fonksiyonlarına sahip olabilir, toplumda yüksek değer görebilir.

Sessizliğin kendisi bir konuşma biçimi olabilir ve çeşitli şekiller ve amaçlarla sınıflandırılabilir.

Sessiz dil, genellikle işaretler veya semboller kullanılarak iletişim kurulan bir dil türüdür. Sessiz dilin tarihçesi oldukça eskiye dayanır ve farklı kültürlerde farklı varyasyonlarda gelişmiştir.

1. İşaret Dilleri: Sessiz dilin en yaygın örneği işaret dilleridir. İşaret dilleri, işitme engellilerin iletişim kurmasına yardımcı olmak için geliştirilmiştir. İşaret dili, TDK Türkçe Sözlük'te, "Bie şeyi, bir durumu el, yüz hareketleriyle" şeklinde tanımlanmaktadır."(TDK.995).

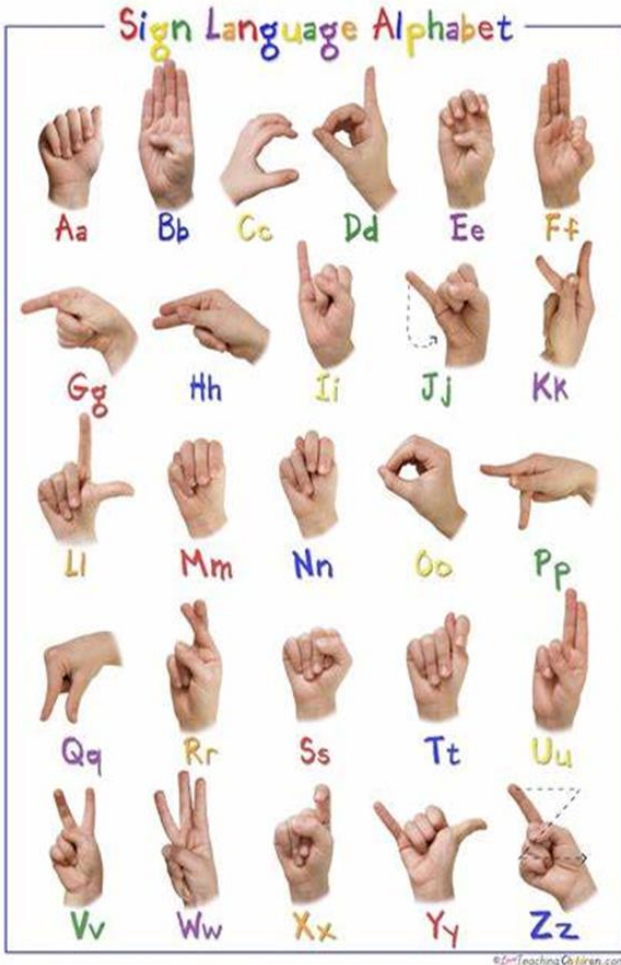
İşaret dilleri İngilizce, Almanca, Türkçe gibi doğal dillerin özelliğini taşır. İşaret dillerinin bu dillerden ayrıldığı nokta nedir diye sorduğu zaman, İşaret dillerinin bu dillerden ayrıldığı nokta konuşulan diller değil, işaretlenen diller olmalarıdır.

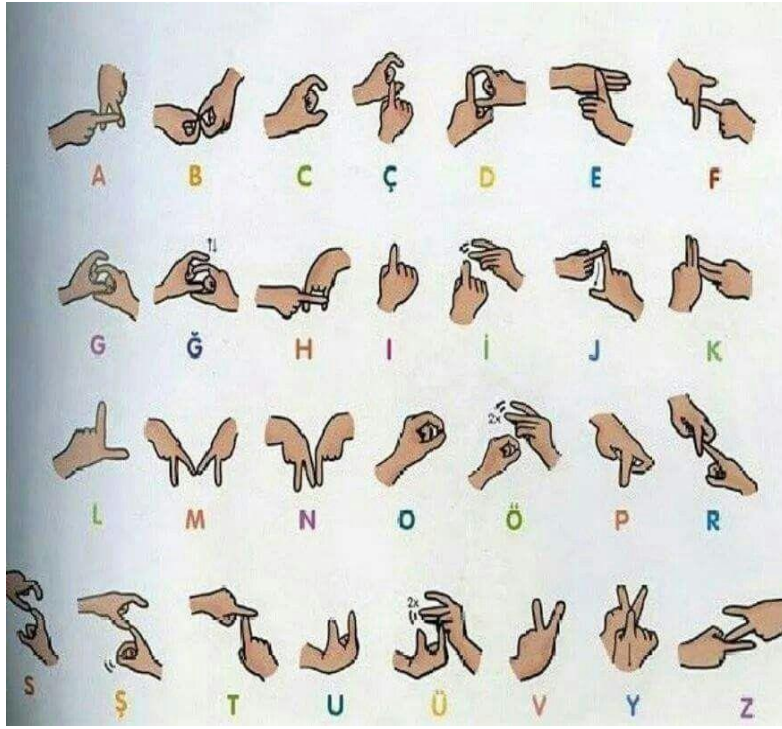
Bu dillerde duygu ve düşünceler el ve vücut hareketleri ile yüz ifadeleri çoğunlukla eş zamanlı şekilde kullanılarak ifade edilir.

İşaret dilleri ile ifade imkânının kısıtlı olacağı düşünülmektedir. Fakat işaret dilleri hem somut hem de soyut kavramları içermektedir.

Konuşulan dillerde bir ülkenin farklı bölgelerinde farklı lehçeler ya da ifadeler kullanabildiği gibi, işaret dillerinde de bir ülkenin farklı bölgelerinde bazı işaretlerde küçük değişimler görülebilir.

Tablo1: İngilizce işaret dilin alfabesi

Tablo 2: Türkçe İşaret Dili Alfabesi

2. Taş Devri İşaretleri: “Avrupa ve Asya kıtaları arasında bir köprü gibi uzana Anadolu Yarımadası’ndaki en eski yerleşmeler Paleolitik Çağ (gönümüzden 400,000 yıl önce) başlarına kadar uzanmaktadır. Bu isim Yunanca Pallaios=eski ve Lithos=taş sözcüklerinden türetilmiştir. Önceleri doğal mağaralarda, kaya altı sığınaklarında ve giderek açık havada yaşayan ilk insan toplulukları, zamanla dal, bitki lifi, ağaç kabuğu, çalı çırpı ve hayvan postlarından yaptıkları barınakları kullanmışlardır. Bu çağda henüz sosyal tabakalaşmanın olduğunu gösteren bir bulgudan söz etmek zordur. Fakat bu toplulukların zorlu hayat şartlarına rağmen, modern insan için birer muamma olan mağara resimlerini bundan nerdeyse 25-30 bin yıl önce yapmaya başlamış olmaları ise oldukça şaşırtıcıdır.”(Özgül, s:12-13). İnsanlar çok eski zamanlardan beri görsel işaretler kullanarak iletişim kurmuşlardır. Örneğin, Taş Devri insanların mağara duvarlarına çizdiği resimler ve semboller dönemin iletişim biçimlerinden biriydi.

3. Sessiz Konuşma: Sessiz dil, bazen jestler, mimikler ve beden dili yoluyla da ifade edilebilir. Bu, konuşma olmadan duyguları ve düşünceleri aktarma yöntemi olarak kullanılır. Sessiz konuşma, yalnızca sessiz olanı, kişinin “gürültülü bir şekilde konuşmadan konuşabileceği”ni ifade eder.

Pinder ve Harlos’a göre, “sessizliğin beş tane ikili fonksiyonu mevcuttur:

- ✓ Sessizlik, insanları bir araya getirebildiği gibi aynı zamanda da birbirinden uzaklaştırabilir.
- ✓ Sessizlik, insan ilişkilerine hem zarar verebilir hem de ilişkilerini düzeltebilir.
- ✓ Sessizlik, hem bilgi sağlar hem de bilgiyi gizler.
- ✓ Sessizlik, derin düşünmenin ya da düşünce yoksunluğunun işareti olabilir.
- ✓ Sessizlik, hem kabulü hem de muhalefetin bir göstergesi olabilir.”(Pinder ve Harlos 2001:338)

4. İşaret Tabloları ve Alfabeleri: Sessiz dilin bir başka türü de işaret tabloları ve alfabeleridir. İletişim kurma ihtiyacı, toplumsal bir varlık olan insan için temel bir ihtiyaçtır. Bu türler, özellikle işitme engellilerin veya konuşma güçlüğü çekenlerin yazılı metinlerle iletişim kurmalarına yardımcı olur. Sessiz dilin tarihçesi, insanların iletişim ihtiyaçlarına ve teknolojik gelişmelere bağlı olarak sürekli evrilmiştir. İşitme engellerin daha etkili iletişim kurmalarına yardımcı olan bu diller, dünya genelinde farklı topluluklar arasında gelişmiştir.

SESSİZ DİLİN TÜRK KÜLTÜRÜNDEKİ YERİ

Türk kültüründe de sessiz dil sosyal etkileşimlerin bir parçasıdır ve Türk kültüründe önemli bir rol oynar. Sözsüz iletişim, jestler, bakışlar ve davranışlar aracılığıyla duyguların ifade edilmesinde kullanılır. Ayrıca sessizlik, saygı, düşünme veya iç huzurun bir göstergesi olarak kabul edilebilir.

Sessiz Dilin Bireysel İletişimde Duygu ve Mesajları İletimdeki Rolü

Sessiz dil, bireysel iletişimde çok önemli bir rol oynar çünkü duyguları, düşünceleri ve mesajları iletmek için sadece sözcüklerle sınırlı olmayan bir iletişim yöntemidir. İşte sessiz dilin bireysel iletişimdeki rolüne dair bazı yönler:

- ✓ Duygusal ifade: sessiz dil, insanların duygusal durumlarını ifade etmelerine yardımcı olur. Örneğin; bir kişinin yüz ifadesi, gözleri veya beden dili, mutluluk, üzüntü, öfke veya diğer duygusal tepkileri gösterebilir.
- ✓ Empati ve Anlama: Sessizlik, karşınızdaki kişinin duygusal hâlini anlamaya ve empati kurmanıza yardımcı olabilir. Birinin sessizliği, ne hissettiğini veya ne düşündüğünü anlamaya çalışırken size ipuçları verebilir.
- ✓ Onay ve Ret İfadesi: Sessiz dil, bir şeyi onayladığınızı veya reddettiğinizi ifade etmede kullanılabilir. Başka birinin söylediği bir şeye karşılık sessiz kalmak, bu tür bir ret ifadesi olabilir.
- ✓ İletişimde Derinlik: Sadece sözcüklerle iletişim kurmak, iletişimin yüzeyine odaklanabilir. Ancak sessiz dil, iletişime derinlik katar ve daha fazla incelikli, detaylı veya özgün mesajlar iletir.
- ✓ İletişim Bozukluklarını Düzeltme: Sessiz dil, sözel dilde ortaya çıkan iletişim sorunlarını düzeltebilir. Örneğin, yanlış anlaşılmalara öneltmek veya bir anlaşmazlığı yatıştırmak için kullanılabilir.
- ✓ Sessizliğin Gücü: Bazen sessizlik, daha fazla etki yaratmak ve dikkat çekmek için kullanılabilir. Özellikle bir konuşma sırasında beklenmeyen bir sessizlik, dinleyicilerde düşünmeye ve odaklanmaya neden olabilir.

Sonuç olarak, sessiz dil, bireysel iletişimde sözel dilin ötesinde önemli bir rol oynar. İnsanlar, duygularını ifade etmek, anlamak, empati kurmak ve daha derin bir iletişim kurmak için sessiz dilin çeşitli yöntemlerini kullanırlar.

Sessiz Dilin Sosyal İlişkiler ve Grup Etkileşimleri Üzerinde Etkisi

İletişim tarih seyri içinde ele alındığında iletişim kavramının çok çeşitli şekillerde tanımlanmış olduğu görülmektedir.

“ İletişim en basit haliyle yazılı, sözlü veya davranışsal olarak bir kişiden bir başka kişiye veya geniş bir kitleye mesaj aktarmak amacıyla yapılan eylem olarak tanımlanabilir.” (Mu'in, 1956: 13). “ Bu mesaj aktarımı yalnızca bir bilgilendirme olabileceği gibi karşı tarafta etki bırakma amacı da güdebilir.” (Kaya, 1985:1).

İletişimin en temel işlevi, insanlar arasında ilişki kurma aracı olmasıdır. Dolayısıyla sosyal bir varlık olan insanın yaşadığı toplum içerisinde diğer insanlarla devamlı bir iletişim hâlinde olmasını mümkün kılan iletişimin hem bireysel hem de toplumsal bir fonksiyonu vardır. Bu iletişim sürecinden kimi zaman susmak ve sessiz kalmak da söz kadar değer taşır ve iletişimin büyük bir bölümünü kapsar.

Dil felsefesinin önemli filozoflarından biri olan Ludwig Wittgenstein, Tractus'un özetinde şunu söyler: “Üzerinde konuşulmayan konuda susulmalı”çünkü söylenmesi mümkün olan zaten söylenebilir, üzerine konuşulmayan hakkında ise en doğrusu susmaktır.(Wittgenstein, 2018:11).

Benzer şekilde Heidegger, susmanın ve sessiz kalmanın konuşma ve dinleme eylemiyle birlikte varoluşsal olanak sunmasından bahseder. Konuşan bir varlık olan insan, aynı zamanda susabilen, sessiz kalabilen ve bu sessiz kalışla kendisine özgürlük yolunu açmayı mümkün kılan bir varlıktır da.

Heidegger'in teorisinde dilin sınırlarını zorlama eğilimiyle birlikte dile getirilemez olanın sonucu olarak insanı zorunlu bir sessizliğe götüren içsel bir deneyim olanağı da sağlar (Heidegger 1993:164).

Sessizlik

Dil dediğimiz sistem kendi mesajının bir parçasını sözlü iletişim aracılığıyla başka bir parçasını ise sessizlik aracılığıyla aktarır, dolayısıyla sessizlik dilin bir parçası sayılır ve mesaj aktarımında söz kadar önemli bir yere sahiptir.

Michael Epratt, “The function of silence” adlı makalesinde sessizliği söz kadar değerli saymaktadır ve söze yüklediği rollerin hepsini sessizliğe de yüklemektedir. Ona göre sessizlik sözün yüklendiği bütün görevleri yerine getirebilir ve sözün bir parçasıdır, denilebilir (Epratt, 2008:1911).

Görüşmenin sessizlik analizi, dilbilim çalışmalarında modern bir analitik yöntemdir. Bu yöntem, sesbilim, dilin toplumsal yapısı ve psikoloji alanındaki çeşitli araştırmacıların çabalarının bir ürünü olarak ortaya çıkmıştır. Denis Kurzon(1977), Thomas Hakan(2002), Barbara Johnston(2008), Michel Epratt(2008) çalışmalarına dayanan bu yöntem, metin analizi için bir araç olarak kullanılmıştır. Metnin beyaz noktalarını tekrar okuma alanlarını incelemektedir.

Görüşmenin Sessizliği: Metnin kullanıldığı ortamla metin arasındaki etkileşime odaklanan bir kavamdır(Kurzon, 1977:1). Sessizlik söylemi analizi, metin ve konuşma düzeyindeki kelimelere ve dil öğelerine vurgu yapar ve incelenen metni okuma sürecindeki yaratıcı sürece odaklanır.

Sessizlik, metinde bulunmayan bir dokusal öğedir ve anlamsal veya işaretleyici göstergelerle takip edilir. Dil öğelerinin konuşma ve yazıda eksikliği, başka bir şey anlatmak amacıyla her türlü çıkarım ve arka plana atma içerir (Derida, 1977: 7).

Sessizlik, söylem analizinde önemli bir kavramdır (Socudi, 1398:71).

SONUÇ

Sessizlik, iletişimdeki eksikliği ya da duraksamayı temsil eder. Bu durum, dilin sadece konuşulan sözcüklerden ibaret olmadığını, aynı zamanda suskunluğun da önemli bir iletişim aracı olduğunu vurgular. Araştırmamız, sessizliğin etkili iletişimin bir parçası olduğunu ve bazen sözlerden daha fazla duygu ve bilgi vs. ifade edebildiğini göstermektedir.

Sessizlik, dilin sadece sözcüklerin seslendirilmesinden ibaret olmadığını, aynı zamanda beden dilinin, mimiklerin ve sessiz kalınmış anların da iletişimde önemli rol oynadığını gösterir. Bu nedenle, iletişimde sessizliğin doğru bir şekilde anlaşılması ve kullanılması, etkili iletişimin temel unsurlarından biridir. Sessizlik zaman zaman bir düşünme veya dinleme süreci olarak da değerlendirilebilir ve iletişimde anlayışı artırabilir.

KAYNAKÇA

Bao, D. (2014). *Understanding Silence and Reticence*. Bloomsburg publishing.

Başkan, Ö. (2003). *Bildirişim İnsan – Dil ve Ötesi*. İstanbul Multilingual.

Çağlar, B. (2012). *Bir İletişim Biçimi olarak Göstergebilim*. LAÜ Sosyal Bilimler Dergisi.

Çakıcı, A. (2010). *Örgütlerde İş Gören Sessizliği, Neden Sessiz Kalmayı Tercih Ediyoruz?*. Ankara, Detay Yayıncılık.

Dinder, C.C. ve Harlos, K.P. (2001). *Employee Silence: Quiescence and Acquiescence as Responses to Perceived Injustice*, *Resources Managment*, 20: 331-369.

Ephratt, M. (2008). *The Fuction of Silence*. *Journal of pragmatics*, Sayı: 40. S: 1909-1938.

Heidegger, M. (1993). *Profesör Heidegger, 1933'te Neler Oldu?*. Çev. Turhan Ilgaz. İstanbul, Yapı kredi Yayınları.

Kaya, R. (1985). *Kitle İletişim Sistemleri*. Ankara, Teori Yayınları.

Kaya, R. (1985). *Kitle İletişim Sistemleri*. Ankara, Teori Yayınları.

Kaya, S. (2018). *Heidegger'de Vrlığın Açığa Çıkarılmasında Dil ve Geleneğin Rolü*. Ksü İlahiyat Fakültesi Dergisi.

Mohammed. J & Jasim. A. *Dil ve Cinsiyet Yrılık ve Eksiklik Kuramı İncelemesi*. *Social Sciences Studies Dergisi*. Sayı: 9. S: 6342-6348.

Mu'in, M. (1956). *Ferheng-i Fârsî*. Tahran, Nigah.

Nesin. A. (1997). *Mahmmut ile Nigâr*. 6. Basım. İstanbul, Adam Yayınları.

Sapir. E. (2003). *konuşma Dilinin İncelenmesine Giriş*. Çev. Osman Semih Akbaba. İstanbul, Multilingual Yayınları.